

การพัฒนาเส้นทางเดินเรือบนคลองบางลำพู

Development of Water Transportation on Banglamphu Canal

สุทธิดา ศิริเวชฎารักษ์¹ วรินทร์ เมธิปริชากุล² และ จิตติชัย รุจนกนกนาฏ³

^{1,2,3} ภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จ.กรุงเทพฯ

บทคัดย่อ

โครงการฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเหมาะสมในการเดินเรือเพื่อการสัญจรและการท่องเที่ยวในคลองบางลำพู วิเคราะห์ทางเลือกการเดินเรือ ชนิดเรือ และท่าเรือ และวิเคราะห์การจัดการการเดินเรือและการบริหารโครงการเดินเรือในคลองบางลำพู โดยศึกษาจากการลงพื้นที่สำรวจและจากตัวอย่างการดำเนินงานของคลองอื่นๆ ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ หลังจากทำการศึกษา พบว่าลักษณะทางกายภาพของคลองบางลำพูสามารถเดินเรือได้ โดยเรือที่ผู้วิจัยเสนอจะมีขนาดที่เหมาะสมสามารถสัญจรภายในคลองบางลำพูได้ นอกจากนั้นบริเวณคลองบางลำพูยังมีสถานที่ท่องเที่ยวอยู่เป็นจำนวนมาก สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาใช้บริการเรือได้ ดังนั้นคลองบางลำพูจึงเป็นคลองที่มีความเหมาะสมในการเดินเรือเพื่อการสัญจรและการท่องเที่ยว ซึ่งชนิดเรือที่ผู้วิจัยเสนอ คือ เรือโดยสารพลังงานไฟฟ้า (EV) มีท่าเรือให้เรือเทียบจอดทั้งหมด 5 ท่า ซึ่งเป็นท่าที่มีอยู่แล้วจำนวน 3 ท่าเรือ และสร้างใหม่ 2 ท่าเรือ ในด้านการเดินเรือจะมีบริการเพื่อการสัญจรและการท่องเที่ยว โดยเรือเพื่อการท่องเที่ยวจะให้บริการวันเสาร์ อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ เรือจะแบ่งออกเป็น 2 ทางเลือก คือการซื้อตั๋วแบบ 1 ที่นั่ง และแบบเช่าเหมาลำ และจุดจอดท่าเรือจะจอดทั้ง 5 ท่า นอกจากนี้ยังมีบริการเรือเพื่อการสัญจรให้บริการวันจันทร์ - ศุกร์ จอดเทียบท่า 3 ท่า และเรือสัญจรพิเศษให้บริการวันเสาร์ อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ จอดเทียบท่า 5 ท่า โดยเรือจะแบ่งเป็น 2 รูปแบบเช่นกัน คือตัวเที่ยวเดียว และตัวเหมาวัน

คำสำคัญ: การจัดการการเดินเรือ, การบริหารโครงการเดินเรือ, เรือโดยสารพลังงานไฟฟ้า

Abstract

The objective of this research is to study the suitability of boat travel development in Banglamphu Canal. For this purpose, each of the alternatives, consisting of watercraft choices, pier location, traffic allocation plans, and project management approaches, is considered and analyzed. The data

and information were obtained by observation, surveying, and study the best practice from other canals both in-country and around the world. According to the study, Banglamphu Canal has a good physical feature that can be used as a transportation artery for a network of water taxis. Since Banglamphu has many tourist attractions that await for visitors from all over the world, the canal is seemingly a great passageway for both daily traveling and tourism. The boat we propose must have a suitable size and could enable transportation via boat in the canal. The researchers suggest using an electric boat (EV boat). For the pier, the researchers present to have overall 5 piers, by using 3 old piers and build 2 new piers. The tourist boat service will operate on weekends with 2 ticket types, join trip and boat charter private tour. The ferry service for daily traveling will run every day. The boats will make 3 stops on weekdays and 5 stops on weekends. There will be 2 types of tickets, a single journey pass and a one-day pass ticket.

Keywords: traffic allocation plans, project management approaches, an electric boat

1. บทนำ

บางลำพูเป็นพื้นที่ที่มีชื่อเสียงในกรุงเทพมหานคร เพราะเป็นย่านตลาดการค้าที่สำคัญ คลองบางลำพูเป็นส่วนหนึ่งของคลองรอบกรุง โดยเป็นคลองขุดเพื่อเชื่อมแม่น้ำเจ้าพระยากับคลองมหานาค เมื่อมีการขุดคลองเพื่อขยายพระนครเชื่อมแม่น้ำเจ้าพระยาหน้าวัดสังเวชวิศยารามไปจรดคลองมหานาค จึงเรียกชื่อคลองตามชื่อบางว่า “คลองบางลำพู” ปัจจุบันย่านบางลำพูเป็นศูนย์กลางการค้าหลายชนิด เช่น ผ้า เสื้อผ้า อาหาร เครื่องประดับ และพระเครื่อง [1]

จากที่กล่าวมาคลองบางลำพูเป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจเรื่องการพัฒนาคลองเพื่อการสัญจร และการท่องเที่ยว อีกทั้งยังได้มีการปรับเปลี่ยนภูมิทัศน์บริเวณรอบคลองและได้พัฒนาคุณภาพน้ำและมลภาวะบริเวณคลอง

บางลำพูให้ดียิ่งขึ้นแล้ว จึงสังเกตเห็นว่าคลองบางลำพูแห่งนี้สามารถนำมาใช้ประโยชน์พัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวได้

วัตถุประสงค์ในการพัฒนาคลองแห่งนี้ คือเพื่อศึกษาความเหมาะสมในการเดินเรือเพื่อการสัญจรและการท่องเที่ยวในคลองบางลำพู เพื่อวิเคราะห์ทางเลือกการเดินเรือ ชนิดเรือ และท่าเรือ และเพื่อวิเคราะห์การจัดการการเดินเรือ และการบริหารโครงการเดินเรือในคลองบางลำพู

สำหรับขอบเขตการศึกษาด้านเนื้อหา คือศึกษาความเป็นไปได้และวิเคราะห์ปัญหาด้านการพัฒนาคลองบางลำพูให้เกิดการสัญจรทางน้ำ รวมถึงการจัดทำแผนพัฒนาเสนอแผนการจัดการ ส่วนขอบเขตด้านพื้นที่ คือบริเวณคลองบางลำพูและชุมชนริมคลองบางลำพู โดยเริ่มศึกษาตั้งแต่แม่น้ำเจ้าพระยาถึงจุดที่เชื่อมต่อกับคลองมหานาคและคลองโองอ่าง

2. ทบทวนวรรณกรรม

ผู้จัดทำได้ทำการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและการสัญจรทางน้ำทั้งจากในและต่างประเทศที่เอามาประกอบการวิเคราะห์ตัวเลือกเรือ และวิธีการบริหารจัดการในคลองบางลำพู โดยมีเนื้อหา ดังนี้

เรือ มีอยู่สองประเภทหลัก ๆ คือเรือพาย และเรือยนต์ โดยตัวอย่างสถานที่ท่องเที่ยวที่ใช้เรือพาย คือเมืองโจวจวง ประเทศจีน มณฑลเจียงซู ประเทศจีน เมืองโบราณจูเจียเจียว ประเทศจีน มณฑลเซียงไฮ้ ประเทศจีน เมืองฮอยอัน ประเทศเวียดนาม ใช้เรือพายรูปทรงตะกร้า ตัวอย่างสถานที่ท่องเที่ยวที่ใช้เรือยนต์ คือคลองขุดมหาสวัสดิ์ คลองดำเนินสะดวก และคลองในอัมสเตอร์ดัม ประเทศเนเธอร์แลนด์ [2-4]

เรือพายมีข้อดีคือมีเอกลักษณ์การแสดงออกถึงวัฒนธรรมสมัยโบราณ ซึ่งสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ ประหยัดค่าบำรุงรักษาเครื่องยนต์ และประหยัดค่าน้ำมัน ส่วนข้อเสียคือใช้สัญจรได้ในระยะใกล้ ๆ บรรทุกคนได้จำนวนน้อย ต้องใช้แรงงานสูงและต้องใช้ผู้ที่มีความสามารถในการพายเรือ สำหรับเรือยนต์มีข้อดีคือสามารถใช้งานง่าย สะดวกสบาย มีความเร็วอย่างคงที่ สามารถบังคับทิศทางเรือได้ง่าย ประหยัดเวลาในการเดินทางและช่วยทุ่นแรงมนุษย์ได้ สามารถเลือกขนาดเรือให้มีขนาดใหญ่ได้ตามความเหมาะสม และข้อเสียคือต้องเสียเงินค่าเชื้อเพลิง ค่าบำรุงรักษา และค่าเครื่องยนต์ ต้องใช้ความระมัดระวังในการบังคับเรือสูงกว่า เนื่องจากอาจมีเศษขยะ หรือพืชใต้น้ำเข้าไปในเครื่องยนต์ทำให้ขัดข้องได้ และควรมีคนบังคับเรือ ช่างที่มีความรู้ความสามารถเพื่อบำรุงรักษาเครื่องยนต์เรือ

สำหรับนโยบายการจัดการบนคลองบางลำพูนั้น ภาครัฐได้สังเกตเห็นความสำคัญเช่นกัน ได้มีการทำความสะอาดพื้นที่โดยรอบของคลอง และมีการปรับปรุงน้ำเสีย โดยให้คลองบางลำพูเป็นส่วนหนึ่งของโครงการกรุงเทพฯ บ้านเราใสสะอาด (10สวนสวย 10คลองใส 10ถนนสะอาด) ซึ่งทำให้ปัจจุบันภูมิทัศน์ของคลองบางลำพูสวยงามขึ้นมาแล้ว [5]

3. แนวทางและวิธีการดำเนินการ

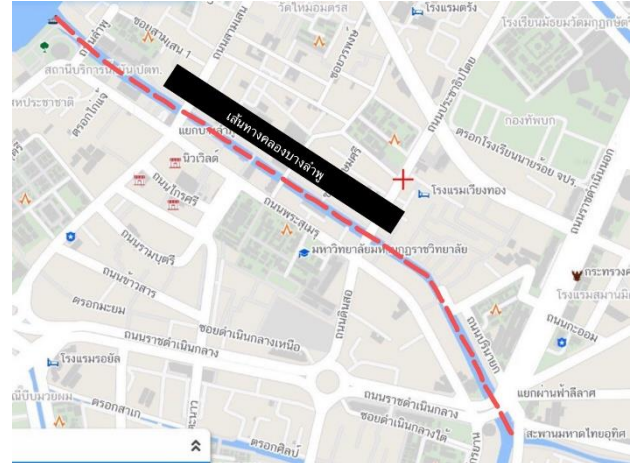
สำหรับการสำรวจภาคสนามนั้น ได้มีการลงไปเก็บข้อมูล 2 ครั้ง คือวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2564 และวันที่ 8 เมษายน 2564 โดยมีการเก็บข้อมูลผ่านการสังเกตการณ์ด้วยสายตาและกล้องถ่ายรูป

3.1 การศึกษาและรวบรวมข้อมูล

การศึกษาการเดินทางเรือเริ่มจากกรณีศึกษาทั้งในและต่างประเทศที่มีความคล้ายกับคลองบางลำพูก่อน โดยหัวข้อในการศึกษามีดังนี้

3.1.1 ลักษณะทางกายภาพของลำน้ำ

ความกว้าง มีขนาดประมาณ 20 – 40 เมตร คลองลึกประมาณ 2 – 2.5 เมตร และความยาวคลองประมาณ 1.6 กิโลเมตร นอกจากนี้ จากการสำรวจในแผนที่ออนไลน์ พบว่า เส้นทางคลองไม่มีความคดเคี้ยวที่เป็นอุปสรรคต่อการเดินเรือ และพบว่ามีประตูกั้นน้ำอยู่บริเวณต้นน้ำที่ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยา แต่คาดว่าจะไม่เป็นอุปสรรคต่อการเดินเรือบนคลอง

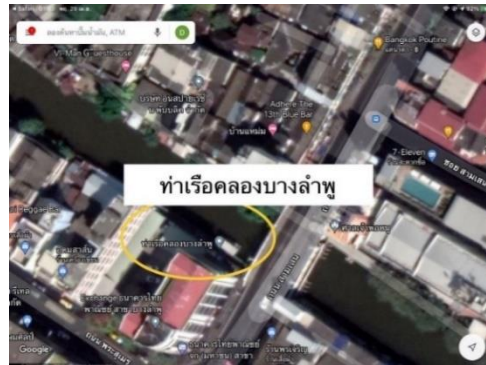
รูปที่ 1 แผนที่รอบ ๆ คลองบางลำพู [6]

3.1.2 ท่าเรือ

สำหรับคลองบางลำพูนั้น เป็นคลองที่ปัจจุบันยังไม่มีการให้บริการเรือโดยสาร จากการสำรวจทางออนไลน์ พบว่าในระหว่างคลองมีท่าเรือเดิมมีอยู่ 2 ที่ คือท่าเรือที่ 1 อยู่บริเวณต้นทางคลองใกล้กับแม่น้ำเจ้าพระยา และสำหรับท่าเรือที่ 2 อยู่บริเวณใต้สะพานนเรศวรสถาน

รูปที่ 2 ตำแหน่งท่าเรือที่ 1 บริเวณใกล้แม่น้ำเจ้าพระยา [7]

รูปที่ 3 ตำแหน่งท่าเรือที่ 2 บริเวณสะพานนเรศวรสถาน [7]

3.1.3 การเชื่อมโยงกับระบบขนส่งสาธารณะอื่นๆ

รถประจำทางสาย 124, 127, 157 (ปอ.) (AC), 30, 32, 68 (ปอ.) (AC), 9 (ปอ.) (AC) เป็นสายที่เชื่อมต่อกับคลองบางลำพู โดยมีสถานีปลายทางดังนี้ สถานีไปรษณีย์ไทย สาขาบางลำพูบนมีระยะห่างจากตลาดบางลำพู 1.2 กิโลเมตร สถานีวัดชนะสงครามมีระยะห่างจากตลาดบางลำพู 1.2 กิโลเมตร สถานีวัดบวรนิเวศวิหาร, ธารณสาย 68 บางลำพู (ตรงข้ามไปรษณีย์บางลำพู) มีระยะห่างจากตลาดบางลำพู 1.6 กิโลเมตร และสถานีแยกบางลำพูมีระยะห่างจากตลาดบางลำพู 1.6 กิโลเมตร [8]

การขนส่งทางน้ำสำหรับคลองบางลำพูนั้น ปัจจุบันได้มีการทดลองการเดินทางเรือระหว่างคลองบางลำพู ผ่านท่าเรือผ่านฟ้าลีลาศ และท่าเรือประตูน้ำ โดยกิจการดังกล่าวได้รับการดูแลจากรอบคอบวชนสง สำหรับท่าเรือใกล้ๆ คลองบางลำพู มีดังนี้ สถานีสะพานผ่านฟ้ามีระยะห่างจากตลาดบางลำพู 1.0 กิโลเมตร และสถานีบางลำพูมีระยะห่างจากตลาดบางลำพู 0.5 กิโลเมตร [9]

นอกจากนี้ยังมีรถขนส่งทางราง มีดังนี้ รถไฟฟ้าใต้ดิน สายเฉลิมรัชมงคล MRT BLUE LINE – สถานีสามยอด หรือ สถานีสนามไชย และ MRT สายสีส้ม สถานีประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังมีรถไฟฟ้าที่กำลังดำเนินการอยู่คือรถไฟฟ้าสายสีส้มตะวันตก สถานะกำลังดำเนินการ และมีเป้าหมายว่าจะแล้วเสร็จเมื่อปี.ศ. 2566 มีสถานีที่ใกล้กับคลองบางลำพูทั้งหมด 2 สถานีคือ สถานีอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย และสถานีสนามหลวง [5]

3.1.4 ลักษณะเรือ

เนื่องจากคลองบางลำพูมีความกว้างคลอง 20-40 เมตร แต่มีสิ่งกีดขวาง คือตอม่อสะพาน ซึ่งทำให้ความกว้างที่เรือวิ่งได้เหลือประมาณ 10 เมตร และมีความลึก 2.17 เมตร มีตอม่อสะพานสูงชันมาจากระดับน้ำประมาณ 3 เมตร จากข้อมูลดังกล่าวจะสามารถนำไปพิจารณารูปแบบของเรือที่จะใช้วิ่งในคลองบางลำพูได้ โดยเรือที่นำมาวิ่งควรจะต้องมีขนาดความกว้างไม่เกิน 8 เมตร ความลึกไม่เกิน 1.5 เมตร และความสูงไม่เกิน 2.8 เมตร จากการค้นคว้า พบว่าเรือที่เหมาะสมในการนำมาใช้สัญจรเพื่อการท่องเที่ยว คือ เรือพาย เรือยนต์ขนาดเล็ก หรือเรือยนต์ขนาดปานกลาง

3.1.5 รูปแบบและแผนการจัดการ

รายละเอียดแผนการจัดการ เพื่อพัฒนาคลองบางลำพูให้สามารถดำเนินการเพื่อการสัญจร และท่องเที่ยวได้นั้น ควรมืองค์ประกอบดังนี้ ลักษณะการเดินทางเรือ การจัดการท่าเรือ การบริหารการเดินทางเรือเพื่อการสัญจร การบริหารการเดินทางเรือเพื่อการท่องเที่ยว อำนาจหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการประชาสัมพันธ์โครงการ

4. บทวิเคราะห์รายละเอียดการเดินทางเรือ

4.1 จำนวนท่าเรือและตำแหน่ง

จากการสำรวจในวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2564 และวันที่ 8 เมษายน 2564 เมื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ พบว่าลำน้ำมีความยาวไม่มากนัก ทำให้ความเหมาะสมในการตั้งท่าเรือควรมีประมาณ 3 – 5 ท่า เพื่อให้ระยะทางระหว่างท่าไม่ไกลเกินไปและไม่ใกล้เกินไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้จัดทำข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบกันและเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ทางเลือกดังนี้

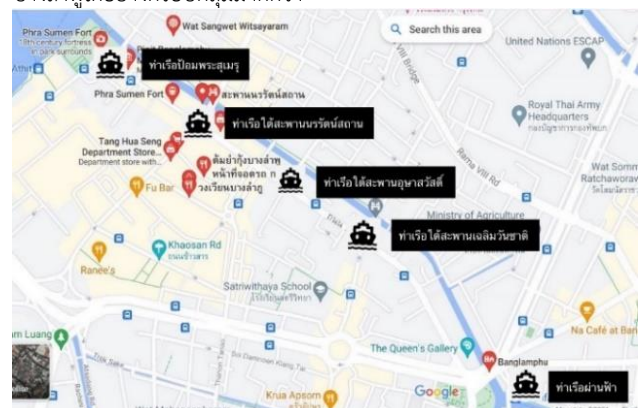
ตารางที่ 1 เปรียบเทียบจำนวนท่าเรือ

ท่าเรือ	3 ท่าเรือ	4 ท่าเรือ	5 ท่าเรือ
ระยะห่างท่า	530 เมตร	400 เมตร	320 เมตร
เวลาที่ใช้เดิน	7 นาที	5 นาที	4 นาที
ตำแหน่งท่าเรือที่ควรจะเป็น	ท่าเรือป้อมพระสุเมรุ, สะพานเฉลิมวันชาติ, ท่าเรือสะพานผ่านฟ้าลีลาศ	ท่าเรือป้อมพระสุเมรุ, สะพานเฉลิมวันชาติ, สะพานนรรัตน์สถาน, ท่าเรือสะพานผ่านฟ้าลีลาศ	ท่าเรือป้อมพระสุเมรุ, สะพานเฉลิมวันชาติ, สะพานนรรัตน์สถาน, สะพานอุษาสวรรค์, ท่าเรือสะพานผ่านฟ้าลีลาศ
ต้องสร้างเพิ่ม	1 ท่า	1 ท่า	2 ท่า

ทางเลือก 3 ท่า ระยะห่างระหว่างท่ามีระยะไกลกัน ทำให้การเดินทางด้วยเรือนั้นอาจไม่สะดวกสำหรับการท่องเที่ยวที่ไม่มีรถยนต์ส่วนตัวบริเวณแต่ต้องขนส่งสัมภาระด้วยตัวเอง ดังนั้นจึงทำการตัดตัวเลือกท่าเรือ 3 ท่าออก

สำหรับตัวเลือก 4 ท่าเรือ พบว่าระยะห่างระหว่างท่าเรือช่วงหนึ่ง มีระยะไกลกัน ประมาณ 700 เมตร แต่มีการเข้าถึงที่หลากหลาย ส่วน 5 ท่าเรือ พบว่าระยะห่างระหว่างท่าเรือสั้นไม่ไกลกัน สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวได้ และทำให้เข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยวได้มากกว่า

เมื่อทำการเปรียบเทียบข้อดี และข้อเสียของทางเลือก 4 ท่าเรือ และ 5 ท่าเรือ พบว่าทางเลือกที่คุ้มค่าที่สุดคือ 5 ท่าเรือ สิ่งที่แตกต่างกับคือเพิ่มท่าเรือบริเวณสะพานอุษาสวรรค์เข้ามา เนื่องจากการลงทุนตัดแปลงท่าเรื่อนั้นมีความคุ้มค่ากับจำนวนผู้โดยสารที่คาดการณ์ และจำนวน 5 ท่าเรือสามารถอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางมาละแวกบางลำพูได้อย่างครอบคลุมมากกว่า

รูปที่ 4 รายละเอียดตำแหน่งท่าเรือ [6]

4.2 ชนิดเรือ

เรือที่จะสามารถนำมาวิ่งในคลองบางลำพูได้นั้น ควรเป็นเรือที่กินน้ำลึกไม่เกิน 1.5 เมตร มีความสูงเรือไม่เกิน 2.5 เมตร มีความกว้างเรือไม่เกิน 6 เมตร และมีความยาวเรือไม่เกิน 18 เมตร เพื่อที่เรือจะสามารถวิ่งสวนกันและเลี้ยวกลับลำได้ตลอดความยาวคลอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เสนอเรือที่จะนำมาใช้ในคลองบางลำพู ดังนี้ เรือโดยสารพลังงานไฟฟ้า (EV) คลองผดุงกรุงเกษม เรือยนต์ข้ามฟากในแม่น้ำเจ้าพระยา เรือยนต์ข้ามฟาก 2 เครื่องยนต์ (Scania) แม่น้ำเจ้าพระยา เรือโดยสารในคลองภาษีเจริญ และเรือหางยาว โดยผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสีย และความ

เหมาะสมของเรือแต่ละชนิดที่มีต่อคลองบางลำพูพร้อมให้คะแนนด้วยปัจจัยในด้านต่าง ๆ เป็นตารางคะแนนดังนี้

ตารางที่ 2 สรุปคะแนนเรือในแต่ละหัวข้อ

ชนิดเรือและหัวข้อ	เรือโดยสารพลังงานไฟฟ้า (EV)	เรือยนต์ข้ามฟาก	เรือยนต์ข้ามฟาก 2 เครื่องยนต์	เรือคลองภาษีเจริญ	เรือหางยาว
ความเหมาะสมของขนาดเรือเทียบกับคลอง	5	1	1	4	3
จำนวนคนที่รองรับได้	2	5	5	3	1
เชื้อเพลิงที่ใช้	5	4	4	4	4
ความเร็วในการเดินเรือโดยประมาณ	4	3	5	2	1
ราคาเรือโดยประมาณ	2	4	1	3	5
คะแนนรวม	18	17	17	16	14

ตารางนี้เป็นตารางการเปรียบเทียบเรือ 5 ชนิด โดยการให้คะแนนเรือมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ ดีมากคือ 5 ดีคือ 4 ปานกลางคือ 3 แย่คือ 2 และแย่มากคือ 1

เมื่อทำการเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสียของชนิดเรือทั้ง 5 แบบแล้ว พบว่าเรือโดยสารพลังงานไฟฟ้า (EV) เป็นทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด เนื่องจากตัวเรือนี้มีความยาวเพียง 9.90 เมตร และเรือตัวนี้ใช้พลังงานไฟฟ้าในการขับเคลื่อน ทำให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แม้เรือไฟฟ้าจะมีราคาค่อนข้างสูง แต่เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายในระยะยาว รถยนต์ไฟฟ้านับว่าเป็นทางเลือกที่คุ้มค่า ในส่วนของเครื่องยนต์นั้น เรือยนต์ธรรมดาแบบใช้น้ำมันจะมีความเสื่อมของเครื่องยนต์มากกว่าเรือยนต์ไฟฟ้า

รูปที่ 5 เรือโดยสารพลังงานไฟฟ้า (EV) [10]

4.3 การบริหารจัดการการเดินทางเรือเพื่อการท่องเที่ยวคลองบางลำพู

จากการสำรวจคลองบางลำพูมีความยาวคลอง 1.6 กิโลเมตร ทำให้ระยะห่างแต่ละท่าเฉลี่ยที่ 320 เมตร หากเรือวิ่งที่อัตราเร็ว 15 กิโลเมตร/ชั่วโมง จะทำให้เรือใช้เวลาเดินทางระหว่างสถานีประมาณ 2 นาที เพื่อ

ความปลอดภัยของผู้โดยสารจึงควรให้เรือใช้เวลาในการจอดเทียบท่าขึ้นลงประมาณ 1-2 นาที ดังนั้นเวลาในการโดยสารระหว่างท่าโดยเฉลี่ย 3-4 นาที เพื่อให้ระยะเวลาการเดินทางเรือ สอดคล้องกับจำนวนนักท่องเที่ยวในวันหยุด ควรให้เรือโดยสารคลองบางลำพูมีความถี่ในการเทียบท่าสะพาน

ผ่านฟ้าลีลาศ 1 ชั่วโมง/เที่ยว ซึ่งเรือคลองบางลำพูแบบท่องเที่ยวปกติจะใช้เวลาในการแวะพักสถานีละ 30 นาที เวลาเดินเรือรวมระยะเวลาจอดรับส่งผู้โดยสารจากท่าเรือสะพานผ่านฟ้าลีลาศ (ท้ายคลอง) ถึงท่าเรือป้อมพระสุเมรุ (ต้นคลอง) ไป - กลับ ประมาณ 2 ชั่วโมง และเรือแบบเช่าเหมาลำ ใช้เวลาในการไป - กลับ รวม 3 ชั่วโมงโดยไม่กำหนดเวลาพักในแต่ละท่า ดังนั้นเรือที่จะให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวในคลองบางลำพู ควรมีเรือรองรับสำหรับการท่องเที่ยวธรรมดาไม่ต่ำกว่า 3 ลำ และเรือรองรับการเช่าเหมาลำ 1 ลำ รวม 4 ลำ

การให้บริการเรือโดยสารเพื่อการท่องเที่ยวบางลำพู ควรเน้นให้บริการในวันเสาร์ วันอาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ เต็มวัน และให้บริการในวันธรรมดาช่วงเวลากลางวัน เพื่อหลีกเลี่ยงช่วงเวลาที่มีการเดินเรือเพื่อการสัญจรมาก หรือในช่วงชั่วโมงเร่งด่วน

ตารางที่ 3 สรุปรายละเอียดการเดินทางเรือเพื่อการท่องเที่ยวคลองบางลำพู

ประเภทตัวและรายละเอียด	ตัว 1 ที่ (ไป - กลับ)	ตัวเหมาลำ (ไป - กลับ)
เวลาสำหรับการเดินทาง (ไป - กลับ)	2 ชั่วโมง	3 ชั่วโมง
เวลาทำการ	07:00 – 20:00 น.	07:00 – 20:00 น.
เวลาเข้าจอดที่ต้นทาง	1 ชั่วโมง/เที่ยว	จอดล่วงหน้าเท่านั้น
ท่าเรือที่จอด	ท่าเรือขึ้น 1 ท่า และ 4 ท่าเรือแวะพักท่าเรือละ 30 นาที	ท่าเรือขึ้น 1 ท่า และ 4 ท่าเรือแวะพัก โดยไม่กำหนดเวลาจอดแต่ละท่า
รายละเอียดการเดินทาง	ขาไปแวะ 5 ท่า ขากลับไม่แวะ	ขาไปแวะ 5 ท่า ขากลับไม่แวะ
สิ่งอำนวยความสะดวก	วิทยากรบรรยายรายละเอียดสถานที่ท่องเที่ยว	วิทยากรบรรยายรายละเอียด สถานที่ท่องเที่ยว โก๊ต และอาหารว่าง
การจองตัว	ไม่ต้องมีการจองล่วงหน้า	ต้องมีการจองเรือล่วงหน้า พร้อมเงินมัดจำ 50 %
ช่องทางการจ่ายเงิน	เงินสด และบัตรรถไฟฟ้า	เงินสด หรือโอนเงิน
ค่าบริการสำหรับคนไทย	100 บาท/คน	4,000 บาท/ลำ
ค่าบริการสำหรับชาวต่างชาติ	200 บาท/คน	4,000 บาท/ลำ

4.4 การบริหารจัดการการเดินทางเรือเพื่อการสัญจรคลองบางลำพู

ในกรณีที่เรือวิ่งด้วยอัตราเร็วเฉลี่ย 15 กิโลเมตร/ชั่วโมง จะทำให้เรือใช้เวลาเดินทางระหว่างสถานีสะพานเฉลิมวันชาติกับสถานีป้อมพระสุเมรุ และระหว่างสถานีสะพานผ่านฟ้าลีลาศกับสถานีป้อมพระสุเมรุ ประมาณ 3

นาที เพื่อความปลอดภัยของผู้โดยสารจึงควรให้เรือใช้เวลาในการจอดเทียบท่าขึ้นลงประมาณ 1-2 นาที ดังนั้นเวลาในการโดยสารระหว่างท่าโดยเฉลี่ย 4-5 นาที เรือคลองบางลำพูจะใช้เวลาในเดินเรือรวมระยะเวลาจอดรับส่งผู้โดยสารจากท่าเรือสะพานผ่านฟ้าลีลาศ(ท้ายคลอง) ถึงท่าเรือป้อมพระสุเมรุ(ต้นคลอง) ประมาณ 10 นาที โดยสารไป-กลับรวม 20 นาที แต่ถ้าเป็นเรือสัญจรพิเศษที่จอดเทียบ 5 ท่า จะใช้เวลาไป – กลับรวมกันประมาณ 30 นาที จะเห็นได้ว่าการเดินเรือเพื่อการสัญจรในวันธรรมดาจะใช้เวลาน้อยกว่าเวลาที่ใช้เดินเรือเพื่อการท่องเที่ยว เพราะมีจุดจอดเรื่อน้อยกว่า ทำให้เรือสามารถวิ่งได้เร็วขึ้น หากกำหนดให้ให้เรือโดยสารคลองบางลำพูมีความถี่ในการเทียบท่าสะพานผ่านฟ้าลีลาศเช่นเดียวกับเรือโดยสารคลองแสนแสบ เพื่อให้ผู้ใช้บริการเชื่อมต่อการเดินเรือทั้งสองนี้ได้ง่าย จะต้องกำหนดให้เรือโดยสารคลองบางลำพูมีความถี่ในการเข้าเทียบจอดที่ท่าเรือสะพานผ่านฟ้าลีลาศ 5 นาที/เที่ยว ในช่วงเวลาชั่วโมงเร่งด่วน และ 10 นาที/เที่ยว ในช่วงเวลาปกติ เช่นเดียวกับเรือโดยสารคลองแสนแสบ แต่มีการหน่วงเวลาระหว่างเรือโดยสาร 2 คลองนี้เล็กน้อย เพื่อไม่ให้เรือทั้งสองเข้าเทียบท่าในเวลาเดียวกัน ดังนั้นเรือที่จะให้บริการเพื่อการสัญจรในคลองบางลำพูสำหรับวันธรรมดา ควรมีเรือรองรับไม่ต่ำกว่า 5 ลำ และสำหรับเรือสัญจรพิเศษ ควรมีเรือรองรับไม่ต่ำกว่า 3 ลำ

ตารางที่ 4 สรุปรายละเอียดการเดินเรือเพื่อการสัญจรคลองบางลำพู

ประเภทตัวและรายละเอียด	ตัวเที่ยวเดียว	ตัวเหมาวัน
เวลาเข้าจอดที่ต้นทาง	5 นาที/เที่ยว ในช่วงเวลา 06:15-09:00 น. และ 16:00-20:00 น. สำหรับจันทร์ - ศุกร์ 10 นาที/เที่ยว ในช่วงเวลา 09:00-16:00 น. สำหรับจันทร์ - ศุกร์ 15 นาที/เที่ยว ในช่วงเวลา 09:00-20:00 น. สำหรับเรือสัญจรพิเศษวันเสาร์ - อาทิตย์	
ท่าเรือที่จอด	3 ท่าเรือ สำหรับวันธรรมดา 5 ท่าเรือ สำหรับวันเสาร์ - อาทิตย์	
รายละเอียดการเดินเรือ	แวะจอดเทียบท่า ทั้งขาไปและขากลับ	
การจองตัว	ไม่ต้องจอง	
ช่องทางการจ่ายเงิน	เงินสดและบัตรเครดิตไฟฟ้า	
ค่าบริการสำหรับคนไทย	15 บาทตลอดสาย ยกเว้นผู้สูงอายุฟรี	100 บาท/วัน ยกเว้นผู้สูงอายุฟรี
ค่าบริการสำหรับชาวต่างชาติ	30 บาทตลอดสาย	200 บาท/วัน

โดยสรุปแล้วจำนวนเรือขั้นต่ำที่ควรมี เป็นเรือเพื่อรองรับการสัญจรจำนวน 3 ลำ เรือเพื่อรองรับการท่องเที่ยวปกติ จำนวน 3 ลำ และเรือเพื่อรองรับสำหรับการท่องเที่ยวแบบเหมาลำ จำนวน 1 ลำ รวม 7 ลำ โดยหากเรือเพื่อการสัญจรในวันธรรมดาไม่พอ สามารถใช้เรือท่องเที่ยวไปแทนกันได้

4.5 รูปแบบการจัดการ

จากการศึกษารูปแบบการจัดการการเดินเรือโดยสารในกรุงเทพมหานคร พบว่าส่วนมากดำเนินการด้วยรูปแบบ รัฐเป็นผู้ลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน และให้เอกชนสัมปทานเดินเรือ เช่น เรือโดยสารคลองแสนแสบ ดำเนินงานโดยกลุ่มเรือหางยาวที่รวมตัวกันในนาม ห้างหุ้นส่วนจำกัดครอบครัวขนส่ง เรือโดยสารคลองภาษีเจริญ ดำเนินงานโดยวิสาหกิจของกรุงเทพมหานคร บริษัท กรุงเทพมหานคร จำกัด เรือโดยสารคลองรังสิตและเรือด่วนเจ้าพระยา ได้รับการสัมปทานดำเนินงานโดย บริษัท เรือด่วนเจ้าพระยา จำกัด เนื่องจากการลงทุนโดยเอกชนเองทั้งหมดอาจมีกำไรไม่มากพอสำหรับธุรกิจนี้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอว่ารูปแบบการจัดการการเดินเรือในคลองบางลำพู ควรอยู่ในรูปแบบกรุงเทพมหานครเป็นผู้ลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน และให้เอกชนสัมปทานเดินเรือ

4.6 รูปแบบการประชาสัมพันธ์

ผู้วิจัยเสนอให้มีการประชาสัมพันธ์การเดินเรือ และโปรโมชั่นต่าง ๆ ทั้งทางออนไลน์และออฟไลน์ สำหรับการประชาสัมพันธ์ทางออฟไลน์ จัดทำโดยติดป้ายโฆษณาขนาดใหญ่บริเวณรอบ ๆ บางลำพู เพื่อให้นักเดินทางที่ใช้เส้นทางบริเวณคลองบางลำพูเป็นประจำได้รับรู้ และการประชาสัมพันธ์ผ่านโทรทัศน์ เพื่อให้นักเดินทางจากรู้ และยังสามารถไปรษณีย์ทางท่องเที่ยวผ่านบริษัททัวร์ในหลาย ๆ บริษัท และสำหรับการประชาสัมพันธ์ทางออนไลน์ สามารถทำได้ผ่านหลายช่องทาง ไม่ว่าจะเป็น facebook หรือ website ที่จัดทำขึ้นเอง โดยการประชาสัมพันธ์ทางออนไลน์นี้สามารถอัปเดตข้อมูลการเดินทาง โปรโมชั่น และพูดคุยสอบถามกับเจ้าหน้าที่ได้อย่างรวดเร็วมาก นอกจากนั้นยังทำให้การกระจายข้อมูลข่าวสาร ไปได้ไกลทั่วโลก ทำให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารได้

5. บทสรุป

โครงการนี้เป็นการศึกษาความเหมาะสมในการเดินเรือในคลองบางลำพู และเสนอแนวทางการพัฒนาคลองบางลำพูเพื่อให้สามารถใช้งานเดินเรือเพื่อการสัญจรและการท่องเที่ยว โดยมีแนวทางการศึกษา ได้แก่ การสำรวจพื้นที่และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคลองบางลำพู ชุมชนบางลำพู สถานที่ท่องเที่ยวบริเวณโดยรอบ และตัวอย่างการดำเนินงานของคลองอื่นๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเป็นตัวอย่างและแนวทางการจัดการการเดินเรือในคลองบางลำพู

เมื่อทำการศึกษาแล้ว พบว่า ลักษณะทางกายภาพของคลองบางลำพูสามารถเดินเรือได้ โดยเรือที่ผู้วิจัยเสนอจะมีขนาดที่เหมาะสม สามารถสัญจรภายในคลองบางลำพูได้ นอกจากนั้นบริเวณคลองบางลำพูยังมีสถานที่ท่องเที่ยวอยู่เป็นจำนวนมาก สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวมาใช้บริการเรือได้ ดังนั้นคลองบางลำพูจึงเป็นคลองที่มีความเหมาะสมในการเดินเรือเพื่อการสัญจรและท่องเที่ยว

งานวิจัยนี้ได้จัดทำบทวิเคราะห์ชนิดเรือที่จะนำมาใช้งานจริงภายในคลองบางลำพู ซึ่งได้ทำการเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสีย และความเหมาะสมสำหรับเรือ 5 ชนิดที่มีความเป็นไปได้ พบว่า เรือที่มีความเหมาะสมที่สุดที่ผู้วิจัยได้เสนอมาคือ เรือโดยสารพลังงานไฟฟ้า (EV) ตามแบบคลองผดุงกรุงเกษม โดยตัวเรือมีความยาว 9.90 เมตร ความกว้าง 2.98 เมตร เครื่องยนต์ขนาด 10 กิโลวัตต์ จำนวน 2 เครื่องยนต์ สามารถทำความเร็วได้สูงสุด 17 กม./ชม. ชั่วโมงการทำงานต่อการชาร์จแบตเตอรี่เต็ม 1 ครั้ง

สามารถให้บริการได้นาน 4 ชั่วโมง โดยเรือสามารถรองรับผู้โดยสาร 30 ที่นั่ง และยังจัดพื้นที่รองรับผู้โดยสารที่ใช้วีลแชร์ได้ 1 คัน ส่วนท่าเรือที่เสนอคือ 5 ท่า ซึ่งเป็นท่าที่มีอยู่แล้วจำนวน 3 ท่าเรือ และสร้างใหม่ 2 ท่าเรือ

สำหรับการจัดการการเดินทางเรือ และการบริหารโครงการเดินเรือในคลองบางลำพู ทางผู้วิจัยได้นำเสนอการเดินทางเรือเป็น 2 รูปแบบ คือการเดินทางเรือเพื่อการท่องเที่ยว และการเดินทางเรือเพื่อการสัญจร โดยการเดินทางเรือเพื่อการท่องเที่ยวจะให้บริการวันเสาร์ อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ เรือจะแบ่งออกเป็น 2 ทางเลือก คือการซื้อตั๋วแบบ 1 ที่นั่ง และแบบเช่าเหมาลำ ซึ่งเรือสำหรับการท่องเที่ยวจะมีการตกแต่งเรือเพื่อความสวยงาม และจุดจอดท่าเรือจะจอดทั้ง 5 ท่า ภายในเรือจะมีวิทยากรบรรยายรายละเอียดสถานที่ต่าง ๆ ค่าบริการสำหรับตัว 1 ที่นั่ง สำหรับคนไทยอยู่ที่ 80 บาท/คน สำหรับชาวต่างชาติอยู่ที่ 200 บาท/คน ส่วนค่าบริการตัวเหมาลำสำหรับคนไทยและต่างชาติ อยู่ที่ 4,000 บาท/ลำ นอกจากนี้ยังมีบริการเรือเพื่อการสัญจร ให้บริการวันจันทร์ - ศุกร์ จอดเทียบท่า 3 ท่า และเรือสัญจรพิเศษให้บริการวันเสาร์ อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ จอดเทียบท่า 5 ท่า โดยเรือจะแบ่งเป็น 2 รูปแบบเช่นกัน คือตัวเที่ยวเดียว และตัวเหมาวัน สำหรับตัวเที่ยวเดียวมีค่าบริการดังนี้ สำหรับคนไทย 15 บาทตลอดสาย ยกเว้นผู้สูงอายุฟรี ค่าบริการสำหรับชาวต่างชาติ 30 บาทตลอดสาย และสำหรับตัวเหมารายวัน มีค่าบริการดังนี้ สำหรับคนไทย 100 บาท/วัน ยกเว้นผู้สูงอายุฟรี และสำหรับชาวต่างชาติมีค่าบริการ 250 บาท/วัน นอกจากนี้ผู้จัดทำยังได้เสนอให้มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารและโปรโมทโครงการเดินเรือทั้งทางออฟไลน์ และออนไลน์ โดยการประชาสัมพันธ์ทางออฟไลน์ มีดังนี้ การขึ้นป้ายโฆษณาขนาดใหญ่บริเวณรอบบางลำพู การโฆษณาผ่านทางโทรทัศน์ และการโปรโมทผ่านบริษัททัวร์หลาย ๆ แห่ง ส่วนการประชาสัมพันธ์ทางออนไลน์ จะทำได้โดยการเปิดแฟนเพจสบูค และเปิดหน้าเว็บไซต์เพื่อกระจายข่าวสารและโปรโมชัน และยังสามารถโฆษณาผ่านทางแฟนเพจที่มีชื่อเสียงเกี่ยวกับการท่องเที่ยวได้อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- [1] ปิรันธน์ ไทยสรวง. บางลำพูในความทรงจำ จากย่านตลาดเก่าสู่สวรรค์ราคาถูกของนักท่องเที่ยว [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://lekprapai.org/home/view.php?id=662> [17 กุมภาพันธ์ 2564]
- [2] H. Cheemakurthy, K. Garne and M. Tanko, Urban water public transport systems: An overview of existing operations in world cities, 2018.
- [3] Sailingstone, Nanxun: Huzhou's Secret Water Town [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://sailingstonetravel.com/nanxun-huzhou-secret-water-town/> [28 ธันวาคม 2563].
- [4] Viator, Amsterdam Canal Cruise in Luxury River Boat [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.viator.com/tours/Amsterdam/Luxury-Small-Open-Boat-Canal-Tour/d525-75227P1> [28 ธันวาคม 2563]
- [5] สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจรกระทรวงคมนาคม. โครงการศึกษาจัดทำแผนพัฒนาการเดินทางทางน้ำในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และการเชื่อมต่อการเดินทางรูปแบบอื่น กรุงเทพมหานคร. 2563
- [6] Map.longdo.com, ภาพแผนที่บริเวณคลองบางลำพู [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://map.longdo.com>. [5 เมษายน 2564]
- [7] Google.co.th, ภาพแผนที่บริเวณคลองบางลำพู. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.google.co.th/maps. [5 เมษายน 2564]
- [8] Moovit, วิธีการไปยัง คลองคลองบางลำพู [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://moovitapp.com/>. [5 เมษายน 2564]
- [9] สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจรกระทรวงคมนาคม. การขยายเส้นทางเดินเรือในคลองในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. 2563
- [10] TNN Online, นวัตกรรมใหม่ เปิดตัวเรือพลังงานไฟฟ้าฝีมือคนไทยลำแรก [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.tnnthailand.com/news/local/49735/> [29 เมษายน 2564]